

ARTTREAT

Kunst rond religieuze en alternatieve geneeswijzen

Inhoud/ content

ARTTREAT	3
Introductie/ introduction	4-7
Kunstenaars/ artists:	
Marcel Bastiaans	8
Irma Frijlink	10
Desiré Haverkamp	12
Elganan Jelsma	14
Eva Kasbergen	16
Romanina Mandricardo	18
Carola Mokveld	20
Sunny Neeter	22
Guido Orsetti	24
Xandra Richters	26
Rob Schultheiss	28
Ine van Son	30
Helga Troll	32
Inger Vonkeman	34
Wilma van Weijen	36
Sacha Wendt	38
Elize van der Werff	40
Corry Zwart	42
Colofon	44

ARTTREAT,

kunst rond religieuze en alternatieve geneeswijzen

De tentoonstelling ARTTREAT, bevat werk van 18 kunstenaars die werken in diverse disciplines. Zij hebben zich laten inspireren door het thema religieuze en alternatieve geneeswijzen.

Sommige kunstenaars hebben geneeswijzen, therapieën of religie onderzocht en daarbij een verbeelding gevonden, ook zijn er die de kunst zelf als helend hebben ervaren en daarvan uitdrukking geven, kunst als medicijn, als remedie voor een ziekte of voor ziekmakende omstandigheden. In ieder geval een gevarieerde tentoonstelling die een beeldende aanvulling geeft op het lopende onderzoek bij het Meertens Instituut en de Universiteit van Amsterdam.

ARTTREAT, art around religious and alternative healing

The exhibition ARTTREAT, contains work by 18 artists working in various disciplines. They have been inspired by the theme of religious and alternative healing.

Some artists researched healing, therapies or religion and found a way to express that, also there are who experienced that art itself can be healing, their expression, art as medicine, as a remedy for an illness or disease-causing conditions. In any case, an exhibition that gives a visual supplement on the ongoing investigation by the Meertens Institute and the University of Amsterdam.

*Elganan Jelsma, curator PubArt Kunstprojecten
Kunsten, Cultuur & Media/ Arts, Culture & Media*

Introductie

In de afgelopen jaren raken geneeswijzen en therapieën die min of meer buiten de formele medische wereld om bestaan, steeds breder in de maatschappij geaccepteerd. 'Alternatieve' en 'complementaire' geneeswijzen zijn in sommige gevallen zelfs mainstream geworden. Niet alleen het aantal onconventionele therapieën en praktijken, maar juist ook het grote aantal deelnemers, maakt het tot een relevant maatschappelijk verschijnsel. Het palet is breed: van meer traditionele acupuncturisten en magnetiseurs tot aan nieuwe chakra- en energetische therapieën en gezondheidsblogging toe.

Vormen al deze therapieën en de navenante belangstelling een expressie van goedgelovigheid en onwetendheid of tonen ze juist de, geïndividualiseerde en rationeel-moderne mens die het zelf wel weet?

Het Meertens Instituut heeft daarom een internationaal onderzoeksproject gestart onder de titel Religious and Alternative Healing in the Modern World (zie www.rahrp.org). De start van dit project behelst een nationaal uitgezette vragenlijst waarbij een grote doorsnede van de bevolking op dit thema nader zal worden bevraagd. Daarnaast zal in september 2016 in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam een internationale conferentie plaatsvinden waarin op onderdelen het veld van alternatief genezen gespecialiseerd zal worden besproken en bediscussieerd.

Bovendien vindt er gelijktijdig een artistieke interpretatie van het thema plaats. Al sinds enige jaren wordt de interactie tussen wetenschap en kunstenaars vanaf het hoogste niveau actief gestimuleerd. Daartoe is door de KNAW (Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen) een Akademie van Kunsten opgericht. In het verlengde daarvan is een vruchtbaar contact gelegd met PubArt Kunstprojecten. Hierdoor heeft een achttiental kunstenaars uit heel Nederland zich door dit thema laten inspireren. Het fraaie resultaat hiervan zal zeker de internationale wetenschappers stimuleren tot nieuwe onderzoeksprojecten. Daar blijft het natuurlijk niet bij, want de tentoonstelling staat open voor iedereen. Immers, vrijwel 'iedereen' in Nederland heeft wel eens een homeopathisch middelje gebruikt of aan yoga of mindfulness gedaan. Kortom, een breed aansprekende expositie die zal verrassen.

Leny de Boer-van den Bronk

Peter Jan Margry
Senior Researcher, Meertens Instituut
Hoogleraar Europese Etnologie, UvA

Introduction

In recent years cures and therapies that exist more or less outside of the formal medical world have become widely accepted in society. In some cases alternative and complementary therapies have even become mainstream.

Not only the number of unconventional therapies and practices, but also the large number of participants, makes it a relevant social phenomenon. The palette is broad: from more traditional acupuncturists and magnetizers to new chakra and energetic therapies and health blogging. Are all these therapies and the corresponding interest an expression of gullibility and ignorance or does it show the individualized and rational modern human that knows it all?

The Meertens Institute has therefore started an international research project under the title Religious and Alternative Healing in the Modern

World (see www.rahrp.org). The start of this project involves a national questionnaire in which a large cross-section of the population will be queried on this theme. In addition, in September 2016 in collaboration with the University of Amsterdam an International conference will take place, in which scholars, mainly ethnologists and cultural anthropologists will discuss their research results on alternative healing practices.

Moreover, simultaneously an artistic interpretation of the theme is taking place. For some years already, the interaction between science and artists is actively encouraged by the highest level. To this end, the KNAW (Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences) founded an Academy of Arts. By extension, a fruitful contact with PubArt Kunstprojecten has been established. As a result, around eighteen artists from all over the Netherlands have been inspired by this theme. The works of art will definitely stimulate the international scientists to new research projects. It does of course not end there, as the exhibition is open to everyone. After all, virtually 'everyone' in the Netherlands has used homeopathic potions, or practiced yoga or mindfulness at one time or another. In short, a wide appealing exhibition that will surprise you.

Leny de Boer-van den Bronk

Peter Jan Margry

Senior Researcher Ethnology, Meertens Institute/KNAW

Professor European Ethnology, University of Amsterdam

Marcel Bastiaans (1958)

www.marcelbastiaans.com

80x80 cm

Mind

Self Healing

Wat je denkt zul je creëren.

What you think you will create.

All three:

Paint and ink on Brussel-canvas

80x80 cm

Body

Self Healing.

Respecteer je lichaam en
behandel het met liefde.

*Respect your body and treat
it with love.*

80x80 cm

Soul

Self Healing.

De ziel is eeuwig. Wees
dankbaar en heel.

*The soul is eternal. Be
thankful and be whole.*

Irma Frijlink (1951)

www.irmafrijlink.nl

Gif of gezond?

De berenklaau staat bekend als een giftige plant. Bij aanraking kan de berenklaau brandwonden veroorzaken: dit is de wijze waarop veel artsen uit de reguliere geneeskunde kijken naar deze plant. Zij staan lijnrecht tegenover artsen die geloven in alternatieve geneeswijzen, waarin de helende werking van de berenklaau wordt geprezen.

Materiaal: skaileer waarop getekend is met de naaimachine.

Toxic or healthy?

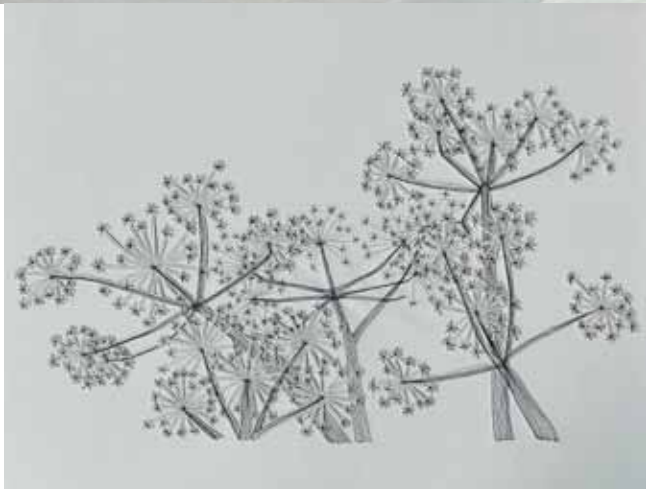
The hogweed is known to be toxic. Upon touch the hogweed has the property to inflict burns, therefore many traditional doctors think about these plants as dangerous. However doctors who believe in the alternative treatment know that the hogweed can be therapeutic and are glad with these beautiful plants, as a result they praise the medicinal qualities of the hogweed.

Materials: imitation leather drawn on with a sewing machine.

55x75 cm

detail

Desiré Haverkamp (1963)

www.desirehaverkamp.nl

Feest

Als je verliefd bent, ben je in de wolken; de zorgen over je gezondheid vergeet je even door te dansen; je voelt weer dat je leeft.

Celebration

If you are in love, you are in the clouds, the concerns about your health are forgotten by dancing, you can feel that you are alive.

100x80 cm

90x70 cm

Muziek

Mensen zijn in deze hectische tijd gewend om naar een beeldscherm te kijken; hier heb je uitzicht op een ultieme vorm van rust: een slapende poes op een zacht kussen, uit de opgevouwen medische instrumentdoosjes klinkt muziek waar je gelukkig van wordt en wat hopelijk genezing kan bevorderen.

Music

People are in this hectic times used to look at an image screen, here you have a view of an ultimate form and rest, a sleeping cat on a soft pillow, from the unfolded medical boxes sounds music what makes you happy and what hopefully can promote your healing

100x50 cm

De helende bomen

Bomen beschikken over zo veel kracht en hebben een algeheel helende werking. Daarnaast heeft elke boomsoort een eigen energie en genezingskracht.

Healing trees

Trees have so much power and have an overall healing effect. In addition, each species has its own energy and healing power.

ca. 60 cm

Meekrap Anna

De beschermheilige Anna is een geliefd onderwerp in mijn werk, omdat zij haar dochter leerde lezen. In dit onderzoek ontdekte ik dat Anna ook beschermheilige is voor zeelieden. Zeelieden droegen 'rood' ondergoed, geveerd in meekrap, dat zou beschermen tegen reuma. Ik heb wol en molton geveerd in meekrap en daar Anna mee bekleed.

Madder Anna

The patron Anna is a popular subject in my work, because she learned her daughter to read. In this research, I discovered that Anna is also patron saint of sailors. Sailors wore 'red' underwear dyed in madder, which would protect against rheumatism. I have wool and flannel dyed in madder and coated Anna with that.

Eva Kasbergen (1985)

www.evakasbergen.com

Thousand cranes

'Omdat hij die duizend kraanvogels zal vouwen genezing zal vinden.'

Een aantal maanden geleden lag ik een Japanse mythe over de kraanvogel. Een bijzondere vogel met heilzame werkingen. Sommigen geloven dat een kraanvogel 1000 jaar oud kan worden. Anderen geloven dat de vogel symbool staat voor een lang en gezond leven. En wie ziek is kan zich wijden aan de vlijtige taak om 1000 papieren kraanvogels te vouwen, en dan zullen ze genezing schenken!!

Een kraanvogel vouwen vergt aandacht en toewijding. Wanneer je er meerdere achter elkaar vouwt ontstaat er haast een boeddhistische sereniteit die je terug brengt naar jezelf. Ik geloof misschien niet zozeer dat er bij de 1000e kraanvogel plotseling genezing zal plaatsvinden maar de rust en stilte maken dat ik terug kom naar mijn eigen lichaam. En daarna te leren luisteren maakt de genezing dichterbij!

Thousand cranes

'Because he that folds a thousand cranes, will find healing.'

A few months ago I read a Japanese myth about the crane. A special bird with beneficial effects. Some believe that a crane can be 1000 years old. Others believe that the bird symbolizes a long and healthy life. And who is sick can devote themselves to the diligent task of folding a 1000 paper cranes, and then will be cured!

To fold a crane requires attention and dedication. When you fold a consecutive series it creates an almost Buddhist serenity that brings you back to yourself. I don't think that upon folding the 1000th crane a sudden healing will take place, but maybe the peace and quiet that you need to fold the cranes will come back to your body. And when you learn to listen to that, it brings the curing closer.

Romanina Mandricardo (1959)

www.vissidarte.nl

Conceptual Fine Art Photography & Ceramics

The Nature-will-heal-me collection.

A tribute to herbal medicine

I am nurturing my
'echinacea purpura'
plant

Carola Mokveld (1959)

www.carolamokveld.nl

Fading memory

De ziekte van Alzheimer. Een ziekte die mijn beide ouders hebben. Alzheimer is nog niet te genezen en ook op het gebied van de alternatieve geneeswijzen is men hier nog niet uit. Echter voor mijn vader is het heel prettig als we samen met het verleden bezig zijn. Samen projecten uitwerken waar hijzelf nog veel over kan vertellen. Zijn leven voelt zinvol en betekenisvol en ons samenzijn heeft een grote meerwaarde voor ons beiden.

Omdat hij momenteel vooral bezig is met zijn geboortestad Delft en zijn levensperiode daar, hebben we daarover werk gemaakt. Hij vertelt zijn verhalen en ik vang ze in beelden. Het zijn verschillende werken die aan de muur hangen, één geheel vormen en een beeld, sfeer weergeven van flarden uit het steeds meer vervagende leven....

We kunnen zo de Alzheimer niet genezen, maar hebben een alternatieve vorm gevonden om hem dragelijk en betekenisvol te maken.

Fading memory

Alzheimer's disease. A disease that both my parents have.

Alzheimer's is not yet curable and there is not a non-conventional medicine. But my father likes it when we are talking 'about the past'. Perform projects where he can give a lot of input. His life feels meaningful and significant, and being together has great value for the both of us.

Because he is currently mainly engaged in Delft, his hometown, and his period of life there, we have made works about that city. He tells stories to me and I capture them in pictures. The various works on the wall forms an image, an atmosphere of excerpts his increasingly fading life.

We cannot cure Alzheimer's, but found an alternative way to make it bearably and meaningful.

Sunny Neeter (1953)

www.sunnyart.eu

Als ik mij openstel voor het universum dan krijg ik visioenen van energieën en kleuren die met het blote oog niet te zien zijn. Ik wil dit speciale geschenk, de schoonheid van de natuur, graag met u delen d.m.v. mijn eigen unieke manier van werken, mijn kleurgebruik en speciale gemengde technieken. De energie van de natuur, in dit geval is het een landschap, openbaart zich in schitterend kleurrijke en golvende bewegingen. Deze golven vinden we overal terug volgens de Fibonacci reeksen, die zorgen voor de meest natuurlijke en harmonieuze verhoudingen. Alles wat leeft heeft zijn eigen kleur en trillingsniveau/frequentie. Deze bewegingen constant en mengen zich harmonieus met de andere kleuren en stromingen van energie waardoor er een warme liefdevolle eenheid ontstaat, van vrede en liefde, die ook aanwezig is in ieder van ons.

When I allow the powers of the universe to flow through me I get visions of energies and colours that are invisible for the naked eye. I like to share this special gift with you through my own unique way of painting, my specific use of colours and special mixed media techniques. The energy of nature, in this case a landscape, manifests itself in splashing colourful and wavelike movements. These waves can be found everywhere and are following the rules of Fibonacci, resulting in the most natural and harmonious proportions. All that is alive on this planet has its own colours, vibration level and frequency. These powers are moving constantly and mix in a harmonious way with the other colours and energy flows, resulting in a warm, embracing unity. A unity of love and peace that is also present in each one of us.

Energy of nature

Guido Orsetti (1954)

guido-orsetti-kunstendesign.weebly.com

Sancti Jacobi Peregrinus

Voor de meeste 'peregrinos' (bedevaartgangers) is de reis naar Santiago de Compostela een spirituele ervaring. Maar steeds vaker wordt het een toeristische attractie of een sportieve uitdaging. Of alleen om te kunnen zeggen: ik heb het gelopen.

Voor de ware bedevaartganger is de reis vooral helend. Hij laat zich niet besmetten door de uiterlijke vormen en kleuren van de media.

Sancti Jacobi Peregrinus

For most 'peregrinos' (pilgrims) is the journey to Santiago de Compostela a spiritual experience. But increasingly, it's a tourist attraction or a sporting challenge. Or just to be able to say: I've been running. For the true pilgrim is the journey especially healing. The outward forms and colours of the media will not infect him.

33x17 cm

112x45x12 cm

Xandra Richters (1961)

www.kijkrichting.nl

Het zichtbaar maken van universele waarden is wat kunst kan doen met mensen. Dat kan genezing teweeg brengen door andere vormen van bewustwording, aanzetten tot expressie, verandering, het komen tot iets wezenlijks. Dit betekent soms letterlijk het 'in beweging' komen, door vormen van dans, sport, communicatie, contact; emotie is beweging! Wanneer je geraakt wordt door iets of iemand, dan gebeurt er iets, er ontstaat een opening, ruimte, er wordt iets losgemaakt, er komt beweging, iets gaat stromen... dat is tot leven komen, je ontwikkelen, onderzoeken, ontdekken, ergens naar toe bewegen... Zo kunnen kunst en genezing elkaar versterken. Bewegen is dan ook: door te kijken te ervaren, gewaarworden, te horen, te voelen, geraakt worden of aanraken, je uiten en er een vorm aan geven die voor jou herkenbaar is.

Beweging is wat mij intrigeert. Ik leg vast en maak zichtbaar wat in die beweging verscholen is als universele emotie = beweging.

Visualization of universal values is what art can do to people. It can bring about healing through other forms of awareness, change, encouraging expression, attaining something essential. This sometimes means literally 'setting in motion' through forms of dance, sports, communication, contact: emotion is motion! When you are being moved by something or someone, something happens, bringing about an open space, releasing something, there is movement, things will flow... which means coming to life, to grow, to explore, to discover and to move towards new grounds. Thus, the arts can play a reinforcing role in healing. Moving means also looking, leading to perceiving, experiencing, hearing, feeling, touching, to express oneself in one's own way and shape the experience into one's own recognizable form.

Movement is what intrigues me. I try to capture and make visible the universal emotions hidden in the motions I come across.

Rob Schultheiss (1958)

www.robsch.nl

110x100x60 cm

Alles is een liedje - Wigwam met klank-zaag.

Alles maakt geluid, zelfs typische symbolen van de consumptie maatschappij als golfclubs en IKEA schalen. Geluid en muziek hebben een directe invloed op de mens. Vandaar dat in alle culturen geluid en zang worden gebruikt voor religieuze en geneeskrachtige doelen. Het draaien van een romantische muziekje bij kaarslicht brengt je in wezenlijk andere sferen dan een Fokker F-27 die vlak langs je heen taxiet. (Zelfs geen ruimte voor gedachten meer in je hoofd. Alleen maar 'hard'.) Het doorslijpen van een betonnen muur maakt ook herrie, maar verrassend genoeg ontdekte ik dat een versleten beton-slijpschijf kan zingen als een tibetaanse klankschaal. Met tonen die niet voorkomen in ons westerse 'wohl temporierte Klavier' zoals verankerd in lettergrepen van de gregoriaanse hymne 'Ut queant laxis...': Ut, re, mi, fa. so, la, S.I.

90x65 cm

Everything is a song - Wigwam with singing-saw

Everything sounds, even typical symbols of consumerism like golf-clubs and IKEA bowls. Sound and music have a direct influence on people. That is the reason why sound and song are used for religious and medicinal purposes in every culture. Playing a romantic record with candle-light will create an entirely different atmosphere than a Fokker F-27 that taxis close-by. (That does not even allow room for a single thought in your mind. Just 'loud!') The cutting of a concrete wall makes a lot of noise too. But I was surprised that the remains of the concrete-saw-blade can sing like a tibetan singing bowl. With notes that can't be found in our western 'wohl temperierte Klavier', anchored in the syllables of the gregorian hymn 'Ut queant laxis...': Ut, re, mi, fa, so, la, S.I.

Ine van Son (1964)

www.inevanson.exto.nl

'DE BRON' ontstond in Ierland; veel plekken waar water uit de grond ontspringt zijn er heilig en geneeskrachtig. Ze ontstonden tijdens een vóórchristelijke periode van natuurreligie. Natuur als brengster van leven en dood. Dit raakt vele aspecten van ieders leven; van religie via broodwinning naar gezondheidszorg tot voedselvoorziening. In alles verweven. Het bracht me bij mijn grootvader. Hij genas pijn van mededorpelingen door 'overlezen': een verzameling van gebeden, bezweringen en rituelen. Het was effectief, mensen werden van hun pijn verlost. Ikzelf legde een weg af in de wereld van alternatieve geneeswijzen. Ik werd mij bewust van de link tussen deze geneeswijzen, mijn grootvaders 'overlezen', de functie van heilige bronnen en de gelaagdheid en diepte die erin schuilt. Allemaal gebruik makend van de kracht van de natuur als genezer.

Zo ontstond dit Beeldverhaal; teksten, foto's en collages die samen het verhaal vertellen van Sheela, Brigid en Moeder Aarde.

THE WELL' evolved out of the many holy and curative places in Ireland where water arises from the earth.

These holy wells originate from a pre-Christian nature religion. Nature as bearer of life and death. It affects many aspects of everyone's life; from faith through bread winning towards health care and food supply. Everything intertwined. It brought me to my grandfather. He cured his fellow villagers by 'reading over': a collection of prayers, charms and rituals. It was effective, his rituals released people from their pains.

I myself discovered the world of alternative medicine. I became aware of the link between these treatments, my grandfathers 'reading over', the purpose of holy wells and their layered structure and depth. All making use of nature's healing powers.

This way this Images-strip developed; these texts, photos and collages all together tell the story of Sheela, Brigid and Mother Earth.

Helga Troll (1947)

www.helgatroll.com

Samaritaan

Een helper, een arts, die voor de ziekte van zijn patiënt opziet uit zijn eigen beperking naar een andere dimensie, naar de God van de Bijbel, die zegt: "Ik ben de Heer, uw Arts, uw Heelmeester."

Exodus 15: 26

55 cm hoog

Samaritan

A helper, a doctor, who looks for healing of his patient out of his limitations into another dimension to the God of the Bibel who says: "I am the Lord your healer."

Exodus 15: 26

Inger Vonkeman (1965)

www.ingervonkeman.exto.nl

22x22 cm

Lieve X,

Etty Hillesum († Auschwitz 1943) schrijft ergens in haar dagboeken over de God die je in jezelf moet opgraven. Zo ervaar ik dat ook dikwijls en of je nu door een overweldigende hoeveelheid alledaagse sores heen moet graven of door vermoeidheid en fysiek ongemak, soms kost het moeite de weg te vinden naar die 'zuiverste stem'. Nu ik terugkijk op mijn tweede, en tevens laatste gesprek met therapeut Y, ben ik ervan overtuigd dat hij mij de pas zou hebben afgesneden naar die 'zuiverste stem'. Wij zijn in het Westen vervreemd geraakt van het natuurlijke: wij hebben geen respect voor ons lichaam en 'verstaan' het niet. Het lichaam liegt niet en als kunstenaar kan ik niet anders dan eerlijkheid tot kunst verheffen; maar als ik dan de moed heb in te keren tot mijn hart, dan opent zich daar, meer en meer, een onmetelijke ruimte.

Inger Vonkeman

22x22 cm

Dear X,

In one of her diaries, Etty Hillesum († 1943, Auschwitz) writes how, in order to access the God within us, we often have to dig through layers of rubble. That is my experience too: whether one has to dig through an intimidating layer of everyday hassles, or through fatigue and physical discomfort, it sometimes does take an effort to find your way to that 'purest of voices'. Now that I look back on that second, and final, session with therapist Y, I am convinced he would have cut me off from that 'purest of voices'. We Westerners have become alienated from the natural: we neither respect nor understand our bodies. But our bodies never deceive us, and as an artist I cannot but practice honesty as if it were an art form. And when I am courageous enough to turn inwards, into my heart, increasingly, a boundless space opens up within me.

Inger Vonkeman

Wilma van Weijen-van Iersel (1952)

www.wilmavanweijen.nl

Troostlap

Van geboorte tot dood wordt ieder mens voortdurend geconfronteerd met zijn eigen lichaam. Textiel speelt daarbij een grote rol, van luier tot lijkwade. Elke dag van het jaar worden doekjes gebruikt om het lijf te bedekken, te verzorgen, te verplegen. Bij fysieke en psychische ongemakken heeft iedereen behoefte aan troost. Men kan herstel zoeken in de reguliere geneeskunde of vertrouwen op alternatieve geneeswijzen.

De resultaten kunnen enorm verschillen, ook al worden dezelfde methodes gebruikt. Wat voor de een verlichting biedt, hoeft voor iemand anders nog geen oplossing te zijn.

Een grijs gebied.

Comfort Cloth

From birth to death everyone is constantly faced with his own body.

Textile plays a major role, from diaper to shroud. Every single day of the year, pieces of cloth are used to cover the body, to nurture, to nurse. For physical and psychological troubles one may look for comfort in different healing methods, resorting to regular or alternative medicine.

The outcome may differ however, even when similar methods are used.

What works out for one person, may not be the solution for someone else.

A grey area.

ca. 100x100 cm

Sacha Wendt (1967)

www.sachawendt.nl

Soep met een zacht oor

Hoeveel geneeskruid heeft men nodig, als je gelooft dat het werkt. Geneeskracht zit ook in de kracht van aandacht, alle artsen weten dat. De soep van oma ook, én ....een zacht luisterend oor doet ook wonderen...

Mijn behoefte om de techniek van naald en draad te gebruiken heeft waarschijnlijk ook mijn leven gered, ik bedoel dat dit met veel plezier mijn vak heeft kunnen worden, ik er mijn soep en brood mee verdien en ik mij hiermee creatief of kunstzinnig kan uiten is mede bepalend voor mijn geluk en geluk voelen werkt preventief dan wel genezend.

Soup with a soft ear

How many medicinal herb do you need, if you believe that it works. Healing force is also present in the power of attention, all doctors know that. Like the soup of Grandma and. ... a soft listening ear also does wonders ...

My need to use the technique of needle and thread has probably saved my life, I mean that this has to be a lot of fun being my preoffession , I earn my soup and bread and with this creative or artistic expression it remain a factor for my happiness and works preventive or even healing.

ca. 20 cm

Elize van der Werff (1950)

www.elizekunst.nl

In Jingdezhen loop ik een groot modern warenhuis binnen, vooraan zit een apotheek. Ook modern, maar het doet mij met al die bloemetjes, poeders, blaadjes en andere mij onbekende dingen, totaal niet denken aan de apotheek bij mij in het dorp. Er zijn prachtige oude kasten met honderdduizend laadjes. Alleen de mannen-in-witte-jassen en de calculator herken ik. In één van de dingen in de vitrine-toonbank meen ik schijfjes gember te herkennen. Op mijn wijzen naar mijn fototoestel wordt toestemmend geknikt. Ik maak deze foto. Ik ben ziekig en wil wel een oosters medicijn; er komt een heel bitter drankje. De reisleidster blijft erbij staan tot het helemaal is opgedronken. Het werkt prima! Terug uit China leer ik dat daar, in het oosten, heel veel met kruiden gewerkt wordt in de medische wereld.

In the city of Jingdezhen, China I enter a big modern mall, right in the front a pharmacy is located. It is also modern but it doesn't remind me of any Pharmacy I know due to the flowers, powders and other unfamiliar items. It has beautiful ancient cupboards with a thousand drawers in them. I do recognise the men in white coats with their calculators. Standing at the counter I seem to see a familiar item namely slices of ginger. When I point to my camera they politely nodd: I take the shot, this picture. I am feeling under the weather and they provide me with an orient medicine, a very bitter potion. My tour-guide makes sure I drink it all the way, it worked excellent. Back at home I'm told that in China they work allot with herbs instead of modern-western medicine.

96x64 cm

[bewerking foto / production picture: Cas van der Pas]

De Apotheek / The Pharmacy

Ik ben verliefd op de natuur, op al die schoonheid in kleur, vorm, ritme en zó veel meer... . Daarom heb ik er voor gekozen om van de natuur mijn sieraden te maken. Een sieraad staat voor mij voor klein, maar wel erg waardevol; de schoonheid ervan geeft genot en troost, het dragen ervan biedt eigenwaarde en kracht, iets wat een helende werking op de ziel heeft.

Dat mijn sieraden in de tijd van kleur en textuur veranderen en zelfs vergankelijk zijn is een absolute meerwaarde, eindigheid maakt alles toch juist waardevoller !?! Ook wil ik de natuur niet langer belasten en gebruik daarom zo min mogelijk extra toegevoegde materialen. Als wij goed voor de natuur zorgen dan kunnen mijn sieraden steeds opnieuw gemaakt worden.

De latijnse naam en vindplaats van de bomen, planten of zaden worden door mij bewaard in mijn "waar vind ik dit juweel" catalogus.

I'm in love with nature, in all that beauty in colour, the forms, rhythm and so much more..... That is why I chose to make my jewellery from all sorts of natural things. An ornament represents 'small' for me, but also very valuable; the beauty of it gives pleasure and comfort and wearing it offers self esteem and strength, something that has a healing effect on the soul.

That my jewellery changes of colour and texture with time and is even impermanent, is an absolute value, as finite nature in my opinion makes everything more valuable. I also do not want to burden nature more and therefore use as little as possible extra materials. If we take care of nature, then my jewellery can be made again and again.

The Latin name and location of the trees, plants and seeds are kept in my catalog called "where can I find this gem".

Tentoonstelling/ *exhibition*   ARTTREAT,
Kunst rond religieuze en alternatieve geneeswijzen/
Art around religious and alternative healing

Copyright: PubArt Kunstprojecten, © 2016
Vormgeving/ *design*:   Projectbureau Elganan & Schultheiss
Uitgever/ *publisher*:   Elganan
ISBN/EAN: 978-94-91923-02-9
NUR-code: 640, kunst

Locaties/ *locations*:
Het Meertens Instituut, 7 juli - 1 september 2016
Special Collections UvA, 22-24 september 2016

Met dank aan/ *thanks to*:
Alle deelnemende kunstenaars/ *all participant artists*
Het Meertens Instituut / KNAW
Peter Jan Margry, Femke Niehof, Merlijn Mol
Special Collections UvA

foto voorzijde door: Xandra Richters

UNIVERSITY OF AMSTERDAM